

ЛІТОПИС

У І А

ЛІТОПИС У П А

Одноднівка " Б У Г У " — жовтень 1947 р.

ПІД ПРАПОРАМИ У П А

В жовтні 1947 р. минуло з'ять літ з того моменту, як на Поліссю почали творитися перші відділи Української Повстанчої Армії. День 14. жовтня, день козацького свята Покрови, проголошено днем Свята УПА. Учасники української визвольної-революційної боротьби урочисто святкували цей день, день, в якому відродилася нова збройна сила українського народу і його сини станули на захист своєї Батьківщини. Під бойовими прапорами УПА викували воли Нову Добу історії України, щоб передати грядучим поколінням героїський міт, виростити на крові впадших Борців нові лави воїнів Української Революції, а теперішнім борцям додати сили до дальшого змагу і віри в остаточну перемогу в Нових Визвольних Змаганнях.

В ту славу річницю командування "Бугу" видає свою Одноднівку — "Літопис УПА" де поміщуємо спомини учасників цієї боротьби, в більшості нігде ще не друкованих. В цих споминах багато недомагань, але є в них правда, про яку пишуть ті, що самі брали участь в поодиноких боях чи сутичках з окупантами.

Хай же ця мала збірка споминів буде вінком на могилу тих, що в лавах УПА за Батьківщину життя віддали...

Редакція

БІЙЦІ І КОМАНДИРИ УПА,
ЧЛЕНИ РЕВОЛЮЦІЙНО-ВИЗВОЛЬНОГО ПІДПІЛЛЯ

Минає п'ять літ з того часу, як член Організації Українських Націоналістів Остап почав на Поліссі організувати збройні групи для боротьби з окупантами України. Маленькі ці групи, борючися різночасно з німцями і з большевицькими партизанами дали початок новим формам визвольно-революційного руху - Українській Повстанчій Армії. Через кілька місяців рух цей поширився на ціле Полісся, Волинь, Галичину та більшу частину Правобережжя. Цілий 1943 рік та перша половина 1944 р. ознаменовані боротьбою УПА на два фронти. На протинімецькому фронті добилася УПА повного припинення вивозу українського населення на роботи в Німеччину та унеможливила господарське розграбування народу. На протибольшевицькому фронті УПА не допустила до заливу українських теренів большевицькою партизанкою. Ніхто інший, як саме УПА в цілому ряді переможних боїв розбила орди сталінських гунів, що нестримано пересувалися з північного сходу на підбій Європи.

В другій половині 1944 р. всі українські землі опинилися вже під большевицькою окупацією. Почався новий період боротьби УПА за "бути чи не бути" українському народові. Перша спроба, фізично винищити український народ, кинувши його в передові лави імперіалістичних фронтів, окупантові не повелася. За закликотом революційного підпілля, під охороною УПА, українському мужеському елементові вдалося оминати заглади. Це вдалося також окупантові вигнати українського населення на нові каторжні роботи в ССРСР. Вачучи політично-бойові успіхи УПА, та симпатії українського народу по її боці, не зважаючи

окупант ще й досьогодні пробести повного економічного пограбування народу шляхом загнання селянства в сталінські колгоспи.

Український повстанець зі зброєю в руках боронив Західних Україн Українських Земель перед zalивом польськими імперіалістичними боївками ще в 1944 р., а згодом став в обороні населення тих земель перед насильним виселенням. Понад два роки йшла нерівна боротьба УПА з більшови́ками і їх польськими наймитами на Західних Українах Українських Земель, а український повстанець остався там ще навіть тоді, коли останнього українця звідти насильно вивезено, а вся та земля перемінилася в незамешкані пустарі.

Безстрашні командири і бійці УПА виписали на її прапорах ряд бойових чинів, що золотими буквами запишуться в історії української зброї. Караюча ру́ка бійця УПА досягла навіть найчільніших представників окупанта, як от шефа штабу СА Люце, командувача "першим Українським Фронтом" Ватутіна, чи заступника міністра збройних сил Польщі Сверчеського. Відділи УПА неоднократно здобували ворожі районні центри, вривалися в обласні центри, далекими рейдами промірювали рідні й чужі землі, засідками й наскоками турбували ворога та не давали йому можливості реалізувати плянів вищення українського народу. Імена Різуна-Грегста, Ноструба, Нсея, Сторчана, Прута, Коника, Перемогі, Хріна, понесли славу української зброї поза межі України.

Та і в політичному відношенні за УПА великі здобутки. Реалізуючи клич "Воля народам і людині" вона вже в 1944 р. організує національні відділи азербайджанців, грузинів, казахів і інших поневолених Московом народів до боротьби за повалення Кремля і створення

самостійних держав усіх народів Сходу. За її ініціативою відбулася в листопаді 1943 р. І Конференція Поневолених Народів. За почином УПА об'єдналися всі українські самостійницькі партії та створили Українську Головну Визвольну Раду, що від 1944 р. кермує в краю і за кордоном цілістю боротьби за УССД. Рейди УПА в Польщу і Словаччину придбали поневоленим народам нові лави союзників з числа поляків і словаків.

Успіхи, яких добилася УПА далеко перейшли всі сподівання, які поклала на неї Українська Головна Визвольна Рада та весь український народ. А добилася УПА тих успіхів в умовах, яких дотепер не знала історія людства.

Бійці і командири УПА! Ви, що сьогодні в відділах боретеся проти большевиків і Ви, що поповнили ряди революційно-визвольного підпілля, будьте свідомі, що п'ятирічна героїчна боротьба УПА, визвольно-революційного підпілля, — це найбільш героїчна доба в історії України! Знайте, що такої героїчної доби взагалі не має історія людства! В тінь пішли прославлені герої Термоділів! На героїзмі УПА і визвольно-революційного підпілля будуть виховуватися нові українські покоління. Борець УПА, український революціонер заступить місце мужнього спартанця в історії людства. То ж свідомі будьте тої великої доби, в якій Вам довелося жити і не посороміть повстанської слави, як не посоромили ті, що вже від нас відійшли.

В нинішній святковий день УПА гордо погляньте на проминулих п'ять літ і з пошаною спом'яніть усіх, що посвятою свого життя викували ту Нову Добу. В нинішній святковий день УПА з гордим чолом глядіть у майбутнє, що завершить Нові Визвольні Змагання — П о б і д о ю.

Гай живе Українська Головна Визвольна Рада!

Вічна слава Героям, що Вкраїні віддали своє життя!

/ --/Ген.Тарас Чупринка
Головний Командир УПА

В П'ЯТИ РОКОВИНІ БОРОТЬБИ УКРАЇНСЬКОЇ ПОВСТАНЧОЇ АРМІЇ

П'ять років тому назад в жовтні 1942 р. почали організуватися перші збройні відділи до боротьби з окупантами України. Вони згодом оформилися в єдину Українську Повстанчу Армію, щоб успішніше продовжувати боротьбу за повстання Української Самостійної Соборної Держави, щоб успішніше обороняти народ перед терором і грабунком гітлерівських окупантів і банд сталінської партизанки.

Від того моменту вороги знову почули могутню мову української зброї, мову, що єдино їм зрозуміла і єдино для них переконлива. Від того моменту окупантам доводиться допкульно відчувати таки на собі, що за їхні звірства і грабунки є кому їх карати, і що карати міцно, карати безощадно.

Грімкою луною покотилася по Україні перша слава про УПА. Ввесь народ радів кожним найдрібнішим її успіхом. Ввесь народ прислухувався до могутнього гомону відродженої української зброї. І цей гомін полонив його. Народ відчув свою велику, сковану окупантом силу. Він горнется до УПА. Скоро зростають її ряди. Вона постійно поповнюється тими, які хочуть зі зброєю в руках мститися за кривди народу і боротися за Українську Самостійну Соборну Державу.

Хай живе Українська Головна Визвольна Рада!

Вічна слава Героям, що Україні віддали своє життя!

/ - / Ген. Тарас Чупринка
Головний Командир УПА

В П'ЯТИ РОКОВИНИ БОРОТЬБИ УКРАЇНСЬКОЇ ПОВСТАНЧОЇ АРМІЇ

П'ять років тому навесні в жовтні 1942 р. почали організуватися перші збройні відділи до боротьби з окупантами України. Вони згодом оформилися в єдину Українську Повстанчу Армію, щоб успішніше продовжувати боротьбу за повсюдну Українську Самостійну Соборну Державу, щоб успішніше обороняти народ перед терором і грабунком гітлерівських окупантів і банд сталінської партизанки.

Від того моменту вороги знову почули могутню мову української зброї, мову, що єдино їм зрозуміла і єдино для них переконлива. Від того моменту окупантам доводиться допкульно відчувати таку на собі, що за їхні звірства і грабунки є кому їх карати, і що карати міцно, карати безпошадно.

Грімкою луною покотилася по Україні перша слава про УПА. Ввесь народ радів кожним найдрібнішим її успіхом. Ввесь народ прислухувався до могутнього гомону відродженої української зброї. І цей гомін помовив його. Народ відчув свою велику, сковану окупантом силу. Він горнетися до УПА. Скоро зростають її ряди. Вона постійно поповнюється тими, які хочуть зі зброєю в руках метитися за кривди народу і боротися за Українську Самостійну Соборну Державу.

УПА виходить поза межі Полісся і швидко поширюється по інших землях України. За короткий час УПА виросла в поважну силу, яка цілком звільнила від гітлерівців Полісся, Волинь і закріпилася в Карпатах.

А коли на зміну гітлерівським загарбникам на Україну прийшли знову російсько-більшовицькі імперіялісти, УПА сміло ставила чоло і тим окупантам. З непослабленою завзятістю вона продовжує далі, в нових умовах, боротися за свої великі цілі довного національного і соціального визволення України.

Славний плях прийшла УПА від 14-го жовтня 1942 р. Проводячи сьогодні перше своє свято, УПА підходить до нього з величезними досягненнями і успіхами. П'ять років її боротьби записані золотими буквами в її історії. Саме ці п'ять років героїчної боротьби УПА просунули значно в перед справу збудови Української Самостійної Соборної Держави і приблизили день нашої остаточної перемоги. Боротьба УПА змобілізувала довкола її великих ідей як найпирпці народні маси. В лавах УПА загартувалися кадри безсмертних борців за визволення України. П'ять років її боротьби - це це непервернений вклад в скарбницю наших збройних традицій. УПА сміло може сказати сьогодні про себе, що свої обов'язки на протязі цих п'ятих років вона виконала цілковито, виконала з честю, гідно, свого великого народу.

Разом з Українською Повстанчою Армією проводить її велике свято і український народ. Він гордий своєю УПА, відмічає її п'яті роковини з почуттям великої любови до УПА і здячності їй, і має він чого любити її. Адже ж він виростив її, він вишлекав її, він зв'язав із нею свої найглибші надії і сподівання. І має він за що дякувати своїй рідній Українській Повстанчій Армії. Чим же ж він був би

за неї? Хто б знав про нього? Хто б карав окупантів за їх злочини, dokonані над нами? До чого доходила б зухвалість і розбещеність окупантів, коли б не було кому карати за їхні злочини?

Це ж УПА зірвала на значній частині України вивіз української молоді на каторжні роботи до Німеччини. Це ж вона масово, цілими доїздами звільнювала цю молодь коли Гітлерівські работоргізці відправляли її в гітлерівську неволю. Це ж вона обороняла населення перед диким терором гестапо, перед жорстоким грабунком гітлерівських ландвіртів. Вона криваво відіместилася гітлерівцям за попалені волнські села, за розстріляних і повішених в Києві, Львові, Рівному, Станиславові, Чорткові, за жертви крематорій Освенціма, за смерть Мирона-Орлика, Климова-Легенди. УПА також подала населенню надійний захист перед бандами горезвісної сталінської грабмартизанки.

А хто ж, як не УПА охороняла величезне число українських чоловіків перед їхнім знищенням на фронтах? Це ж вона закликала їх не йти до окупантовських армій, не давати своїх голів за імперіялістичні цілі Гітлера і Сталіна. Хто ж, як не УПА цілковито зірвала в Західній Україні намагання сталінських окупантів масово вивозити робітників на такі ж як і гітлерівські, каторжні роботи в Донбас, на Урал, Кузбас? Кому ж, як не УПА треба завдячувати такий стан, що в Західній Україні ще досьогодні не заведено колгоспів, що населення уникало голоду? Що сталінські окупанти веробляли б з народом, коли б не було УПА, вистарчить поглянути на ці терени, де нема жодної боротьби, або хоч там, де УПА діє слабо. Єдиною обороною населення перед терором мgb і мад е власне УПА. Вона завжди

е з народом, вона ввесь час обороняла і обороняє його.

УПА подавала особливу підтримку та захист нашим братам на землях на захід від лінії Керзона у їхній боротьбі проти варшавського переселення, коли ці землі сталінські імперіялісти передали своїм польським агентам. Українське населення цих земель ніколи не забуде, як віддано УПА обороняла його перед польсько-більшевицьким терором.

А скільки слави приносить УПА українському народові, які позиції вона йому завойовувала серед інших народів?

Ще серед гітлерівської окупації УПА провела величезну роботу між поневоленими народами ССРСР: білорусинами, грузинами, азербайджанцями, татарами, узбеками, казахами, туркменами й іншими, до їх воєнні дії вкинули на Україну. Вислідом цієї роботи були національні відділи цих народів, створені при УПА, була I-па Конференція Поневолених Народів Сходу Європи і Азії, що відбулася в м. листопаді 1943 р.

Вдалі рейди, до їх відбула УПА підчас другої большевицької окупації, на Білорусь, у Польщу, Словаччину, широко рознесла славу про героїчну визвольну боротьбу українського народу. Зокрема два рейди на Словаччину осінню 1945 р. і весною 1946 р. галосним відгомном відбилася в цілому світі. Рейди стали не тільки доказом сили УПА, вони також яскраво підтвердили ту велику прихильність і ту пошану, до ними тіпиться УПА серед інших народів. Нпр., осінню 1945 р. населення Словаччини зперше зустрілося з українськими повстанцями, але вони приймали цих хоробрих воїнів, що прийшли до нього аж з-під Станиславова, як найдорожчих своїх гостей.

Сьогодні про УПА знає цілий світ. Бороть-

за УПА здобуває нам друзів серед усіх незалежних народів світу.

Говорити, отже, що УПА принесла багато слави українському народові серед інших народів, це значить, говорити замало. На цьому відтинкові УПА перш усього внесла величезний політичний вклад у велику справу єднання народів для спільної боротьби як проти гітлерівських, так і проти сталінських імперіалістів. УПА внесла великий вклад у справу творення єдиного фронту поневолених народів і загрожених російсько-більшевицьким імперіалізмом. Від І Конференції Поневолених Народів у 1943 р. ми пройшли шлях, що завершився утворенням Антибільшевицького Блоку Народів /АБН/ у 1946 р. і в цьому заслуга УПА велика.

Сталінські окупанти думали всякими "зверненнями" морально розкласти УПА та глибоко розчарувалися. В лапах УПА вирости і вихолитися борці, з такою сильною мораллю, якої ворогові не зламати. Війці і командири УПА не вміють капітулювати, вони не знають, що таке здатися ворогові. Без жодного наказу, керувчись тільки національною і повстанською честю, вони воліють самі собі заповідати смерть, ніж перейти до ворога. Таким масовим героїзмом як в УПА не може похвалитися ні один народ в світі, такого героїзму не було досі в історії. То ж зрозуміло, що всі більшевицькі "звернення", "накази" не мали жодного успіху. На них зловилися деякі окремі одиниці.

Відмічуючи успіхи УПА, ми мусимо виразно сказати собі, що ці успіхи УПА здобула серед неймовірних труднощів. Адже ж УПА мала весь час проти себе величезну перевагу ворога і в людях і в техніці. До того вона бореться вже більше як 2 роки в мирній обста-

новці, коли верог не має вже жодних воєнних фронтів. Усіхи УПА окуплені кров'ю, окуплені дорогоцінними жертвами її бійців і командирів. В боротьбі згинули такі зидатні її командири, як перший командир УПА - Клим-Саву, Шеф Головного Штабу УПА - Перебийніс, командуючий великим боем під Гурбами на Волині - Ясень, прославлений командир Сіроманців - Яструб, хоробрий командир повстанських відділів на Вінниччині і Кам'янець-Подільщині - Саблюк, неустрашимий командир - Перемога, Герой Чорного лісу - Різун-Грегіт, командир першого рейду на Словаччину - Прут, Герой наступу на польсько-болшевицьке кубло Бірчу - Коник, командир Юнацької Школи "Олені" - Поль і інші.

Ми свідомі тих втрат, що їх понесла УПА. Ми болюємо цими жертвами, але ці жертви не можуть ні залякувати, ні зневірити нас. Ми ж знаємо, що тільки жертвами можна здобути волю. Ми знаємо, що тільки через боротьбу, а тим самим через жертви, веде шлях до визволення України. Саме життя навчило нас бачити різницю між тими, що гинуть по-рабськи стоптані ворогом, і тими, що гинуть в боротьбі за Україну. Тих, що згинули за інтереси окупантів на фронтах, тих, що вмерли від голоду, - більше, але їхня смерть без значення для справи визволення України. Сате смерть тих, що знали в боротьбі з окупантами, - це животворча смерть, вона кличе до дальшої боротьби, вона наближує день нашого визволення. Крім цього, всі ми добре знаємо, що втрати ворога багато разів більші за втрати УПА. У кожному бою окупантів завжди гинуло і гине далеко більше, ніж Повстанців. До цілком рідких належать бої, щоб було навпаки.

Цей факт не раз дивує нас самих. Він ще

... дивував і дивує наших як ворогів, так і наших друзів. Вони нерозумно ставлять перед собою питання: в чому сила УПА, що дозволяє їй так успішно боротися, і то проти таких імперіалістичних потуг як гітлерівська Німеччина, а зараз більшевицький СРСР. Всі при тому знають, що УПА не користується жодною чужою допомогою, що вона бореться виключно своїми власними силами.

Що є джерелом сили УПА, не менше повинні бути свідомі і ми самі. Отже сила УПА в тому, що вона чисто народна армія, що вона вийшла з народу і бореться за його найжиттєвіші інтереси - за його визволення і за побудову Української Самостійної Соборної Держави. Сила УПА в тому, що її підтримує народ, що разом з нею бореться весь народ. Сила УПА в мужності, стійкості і героїзмі її бійців і командирів. Сила УПА в її вмілій партизанській тактиці. Ось що зумовило успіхи УПА, ось що дозволило їй вести нерівну боротьбу на протязі минулих п'яти років.

Вшановуючи з почуттям гордості п'ять років героїчної боротьби УПА, ми утверджуємося в нашій вірі, в творчій здібності українського народу, в неминучу нашу перемогу. Народ, що видав зі себе таку армію як УПА, може сміло дивитися на своє майбутнє, може бути певний, що він свою державу здобуде.

Хай живе Українська Повстанча Армія!
Хай живе Українська Головна Визвольна Рада,
що керує визвольною боротьбою українського народу!

Хай живе організатор визвольної боротьби українського народу - Організація Українських Націоналістів і її керівник Степан Бандера!

Хай живе головний командир УПА генерал
Тарас Чупринка!

Вічна слава бійцям і командирам УПА, що
загинули в боротьбі з окупантами!

---oOo---

В. Пачовський

ГИМН БЕЗСМЕРТНОЇ БАТАРИ

/Марш УПА - Захід/

Ми лицарі без жаху і без смерти,
На злочин світа станем без ваги,
Ми присяглися долю пересмерти,
Роздерти присуд смерти ваш, боги!

Роздерли Україну ви на чверти,
Безсмертну душу вперли в ланцюги.
Та ми зродились, щоб за неї вмерти,
Роздерти присуд смерти ваш, боги!

Нас не злжкають танки ні канони,
Ми славим правду, Бога, новий світ,
Вас прокляли упавші мільйони,
На смерть нас гонить кров їх з роду в дід

Народ безсмертний переможе в бою
І встане месник із кривавих мук,
За нами стане лавою страшної.
Мільйон мільйонів мускулястих рук.

Здвигнем з заліза, з крові, із завязиття
Державу від Дунайця по Кавказ.
Ми лицарі, що скинемо прокляття,
За смерть ми смертю покараєм вас.

---oOo---

ВІДЗНАЧЕННЯ

Постановами Української Головної Визвольної Ради та наказами Командування УПА нагороджено Хрестами Заслуги таких воїнів УПА та цивільних осіб -- учасників української національно-визвольної революційної боротьби в терену Воєнної Округи "Вороний":

Золотим Хрестом

Бойової Заслуги I-ої класи

1. сотника Перемогу

Золотим Хрестом

Бойової Заслуги II-ої класи

1. полк. Вороного
2. поруч. Крутіжа
3. хор. Орлика
4. ст. віст. Кармелюка
5. ст. віст. Тарана

Золотим Хрестом Заслуги

1. Золотаря
2. май. Ватюгу

Срібним Хрестом Заслуги

1. поруч. Ігоря /ПВХ/

Срібним Хрестом

Бойової Заслуги I-ої класи

1. сот. Гориня
2. поруч. Ігоря
3. хор. Глухого
4. ст. віст. Атаку
5. бул. Юрка /СБ/
6. Уляну /УЧХ/

Срібним Хрестом

Бойові Заслуги II-ої класи

1. поруч. Павленка	3. ст. стр. Скорого
2. хор. Сивого	4. хор. Вія

Бронзовим Хрестом Бойові Заслуги

1. ст. вист. Шенеля /СБ/	10. ст. бул. Пугача
2. ст. вист. Скрегульца	11. бул. Савку /ОВ/
3. бул. Віса /СБ/	12. бул. Андрійка /ОВ/
4. бул. Зера /СБ/	13. хор. Кірама
5. бул. Кобзаря /орг/	14. ст. вист. Яренка /СБ/
6. ст. бул. Нумера I	15. ст. вист. Недолю
7. ст. бул. Нумера II	16. бул. Славка /ОВ/
8. вист. Крука /орг/	17. ст. вист. Трояна
9. ст. бул. Прикрого	18. ст. бул. Амоса

П О Х В А Л О У

1. Березу /орг/	7. бул. Бистрого /СБ/
2. ст. вист. Запорожця	8. бул. Тарапона
3. бул. Медведя /СУВ/	9. бул. Щура
4. бул. Підростая	10. бул. Ворона /ОВ/
5. бул. Зуба /СУВ/	11. ст. бул. Комара
6. бул. Зайця	12. бул. Тигра /ОВ/

В И Р І З Н Е Н Н Я

1. бул. Чигирина /ОВ/	12. ст. вист. Карого /СБ/
2. бух. Зазулю /ОВ/	13. ст. вист. Либого /СБ/
3. ст. вист. Мороза	14. ст. вист. Ігоря /ОВ/
4. бул. Авантуру /ОВ/	15. бул. Кобзаря
5. ст. бул. Юрка /ОВ/	16. ст. вист. Дуная /ОВ/
6. вист. Ромця /ОВ/	17. ст. бул. Осипа /ОВ/
7. стр. Січного /орг/	18. ст. вист. Чумака /ОВ/
8. ст. вист. Золотаренка /СБ/	
9. ст. вист. Подачного /СБ/	
10. ст. вист. Волоска /СБ/	
11. ст. вист. Корча /СБ/	19. ст. вист. Кунчика /орг/

20. бул. Цигана 24. ст. вiст. Орланка
21. вiст. Вiкна /СВ/ 25. бул. Граба
22. бул. Рака /ОВ/ 26. бул. Явора /СВ/
23. бул. Горького /ОВ/

---оОо---

М р і я

ДОРОГА ДО СВОЇХ /Уривок зі споминів/

Дня 21. VII. 1942 р., о год. 20-тій нас 40 осіб, дуже добре озброєних, з запасним вирядом на кільканадцять підводок, рушили в дорогу. Азимут показував південь. В кожного серце жваво стукало. Це ж перед нами дорога на південь, на Україну, до своїх, на боєві становища за рідну державу.

Попереду, на верхових конях, їхала стежа по боках бічні розшуки, в заді, сівши на кулеметну тачанку, чорний - я темно-синіми як океан очима - Гуцул грав на гітарі. Довга валка підвод безла справну русську тачанку, кілька запасних ручних кулеметів, кількадесят крісів, кількадесят тисяч набоїв, два легких міномети з добрим запасом стрілен та різний військовий виряд.

Думки підшптували: - от-от кілька днів і буде ще одна сотня, бо ж є зброя. Уоч дрібна та яка гарна несподіванка, тим, які на нас ждуть.

Около півночі стрінулися ми зі стежою большевицьких партизанів. Ми розійшлися з ними "на сухо", вдаючи, що ми рівнож большевицькі партизани, при чому добре говоримо по-руському та "на ходу" частуємо їх спиртом, якого маємо зі собою 300 літрів/ бочку на колесах/.

Вже свіжим ранком переправилися ми через

ріку Ясьолду, де перевозили нас на човнах більшовицькі партизани.

Вже днем пройшли ми пустими вулицями зовсім спаленого міста Холмськ. Коні змучено аначили числа кілометрів та відпочинків ми не робили жодних, бо старалися чим скоріше добитися до лісів нр. "Пословськими".

Багато нам перешкаджало те, що по-дорозі стрічалось ряд перепкод для підвод, як: спалені мости, барикади в лісі, а цього на картках не було та ще гірше, картки ми не мали, лише по т.зв. Дніпробугський канал. Кожо полудня переїжджаючи через маленькі кутори під лісом, нас обстріляв хтось невідомий, зі сторони лісу, посылаючи по нас кілька серій з автоматів. Ми відповіли кількома стрілами з кулемета і на тому наразі скінчилось.

День був надто парний та млявий. В колуді не загорілись у підводах осі. Ми були примушені застриматись, щоб намастити осі, накормити коні та дещо відпочати. Я, з двома стрільцями, забрав чайник та пустився шукати води, при чому треба було перевірити поблизький терен. Не відійшли ми більш сто метрів, як несподівано, в кількох метрах перед нами, появилсь трьох верківців, та не питаючи нічого, відкрили по нас огонь з автоматів. Ми відповіли коротким вогнем та повернулись до місця відпочинку. Втім приблизно якийсь дядько, в лисаках, білорус, літ околом 40, та довідавшись, хто може вийти з записку, з якою тривожно носився, вручив її к-ві Назарові. В записці було написано:

"Ви окружені отрядом ім. Чапаєва.
Будем биться, алі мириться?
- Дайте ответ!"

К-р отряда ім. Чапаєва,
/підпис к-ра нечітк./

Значить, ми окружені.

Ми рішилися піти на переговори з тим, що будемо владати поляків з-за Буга, дезертирів німецької армії, яких німці примусово змобілізували. Большевики радо приймали до своїх рядів поляків і поляки мали свої окремі, чисто польські частини.

Подзвонили дядькові відповідь, к-р Назар-Крига, Черник і я вийшли на стару, війною оставлену доріжину, що була нанесена на карті. Скоро почули ми голос підвод, що зближались, і раптам з-за скруту у віддалі яких 150 метрів, почали виїздити, одна по одній п'ять підвод, на яких сиділо по чотири большевицьких партизанів. Всі були з автоматами. Підводи бігом зближались до нас. Ми вийшли на середину доріжини і дали їм рукою знак задержатися. Большевики, побачивши нас, негайно з підвод вискочили та позанимали стан вища. Коні без приказу, самі змісця стали. Ми почули голос: "Так що, не будем кров проливать!", і почали скорою ходю підходити до нас. Хвилину - і здоровкання "здра ствуйте" та по привичці потрясання рук, тільки дуже несміле.

Нас обступило цих кільканадцятьох людського походження типів, і почали сипатись про різного рода запити: "А хто ви?, а откудова йдете, куда йдете, скільки вас, хто командує в бою" і тим подібне. Ми відповідали коротко: "нас стільки, скільки бачите, а командира нам не треба, зараз ми в бою і без командира берієм харашо" - відповідаємо по-руському та підчеркуємо, що ми поляки з нашого гурту, від підвод, почав дехто до нас підходити, а до них рівнож, тільки з тою різницею, що до нас около 30, а до них понад 300. До нас підійшов ближче, - як пізніше ми довідалися - 24-річний, нижче се-

реднього росту, чорнявий кубанський українець і представився командиром отряда ім. Чапаєва. З ним в товаристві, прийшов москаль-ленінградець, старший літами, бльєндин і представився політкомісарем згаданого отряда. Через кілька хвилин до нашого гурту під'їхало дві повозки, на яких сиділо до чотирьох большевиків, і одному з них зголосив к-р отряда про стан, який заіснував. Перед цими новими к-р отряда лише добре "тягнувся". Отже було видно, що чвірка, яка приїхала, це були високо поставлені особи. Один з тих чотирьох підійшов до нас і забурмотів "Ви о Пісок, да, а почему не побілі немцев, не вимінеровалі завод!". Все стало ясним: - про нас вже точно знали. /Згадана група примусово змобілізована німцями, стояла якийсь час на Поліссю, і розброївши німців, рушила в дорогу "до своїх", до УПА - прим. ред./ Нам змієця, остро, запропонували вернути три км взад до штабу, здати зброю, а піаніше - "все будете вместе работать", при чім іронічно підсміхалися...

Ленінградець "співав" нам про рух пролетаріяту в світі, про подвиги Тіта, партизанів в Польщі і т.д.

К-р отряда з'ясував нам яке становище займе Україна в майбутньому. Виразно було видно незвичайно хитрі стежки большевицької пропаганди, навіть згадали про релігію в ССРСР. Часом, одначе, доходило до того, що цей, якому к-р отряда зголошував нас, попереджував, що якщо хочемо, можемо зайняти бойові становища і почати "дратся", хоч він бачив, що наша група ударна.

Ми були окружені сильним нерстнем і здавалось, що нема права ні одному рийти звідси цілим. Та ми старалися допровадити до того, цоби - заки буде останній розіграш - осталось лишень трохи часу до вечора. Дурмили в

далось нам заарештувати. Нараз к-р Назар-Крига затримав валку і пояснив большевикам, що мусимо напоїти коні, які ще в ночі нічого не пили. До поїння коней ми забирались досить повільно, щоби останній розігран якнайбільше зблизити до вечора. Рівнож к-р Назар-Крига, звертаючись до большевицьких командирів, підвищеним тоном сказав: "Невже ж ми не бійці? Раз знаємо, що нас 40, а вас 300, раз домоворились, що ідемо в штаб, то чому нас провадите просто під ескортою? Невже ж так боїтеся, чи що?" Цими словами він в'їхав большевицьким к-рам на амбідію. Один з них зараз сказав: "А ну-ка ребята, давайте вперед!" Ім цього і треба було, бо в переді їх спірт, який ми свідомо передали на повну їх опіку. За хвилину всі большевики прискорено йігнались вперед. Та вже не випадало большевицьким к-рам задержувати їх назад.

Ми, щоби рятувати ситуацію, рушили валку в перед, вона байдуже тягнулась, не турбуючись тим, що в счах, на яких 600 м., кокетливо всміхались артелерійські становища. Очі напружено стежили впереді, вибираючи догідне місце для смертельного танцю...

Черник, що їхав на другій повозці, ще раз пронизливо поглянув на всіх, хто їхав з-заду. Видавалось мені, що тим одиноким поглядом зумів він сказати більше, як за час довгих місяців, пройдених у круговороті морської війни.

В той момент заговорив над кулемет і кинув свої грізні слова зорогам. Двоє большевиків, що їхало в повозці з Черником, повалились на землю нехтвими. Черник в той час стрілив на передню повозку і скочив на землю. Крім клекоту кулеметів нічого не було чути. Коні скочили в ліво і право, між дере-

ва. З большевицьких командирів тільки один, к-р отряда, пустив до нас довгу серію стрілів з автомата і на тому закінчив. Зі сторони отряда, який ішов, яких 200 метрів перед нами не було ні одного стрілу. Ми на всі сторони відкрили сильний вогонь, не жаліючи цінних для нас стрілен з міномета. Та к-р Назар-Крига і Черник живі і здорові! Підводи з боеприпасами стояли непорушно, бо тут були військові коні, які стрілів не боялися. Ми, забравши підводи з боеприпасами, кулеметну тачанку, порозкидавши від запасних крісів та кулеметів замки, та зрачаючись з большевицькими командирами - давши кожному по 10 стрілів - почали відступати в сторону міста Дорогичин. П'ять кілометрів лісами ми пройшли в напрузі та т такою швидкістю, що на чолі виступила з поту сіль. Небезпечним остався вихід з ліса. Ми думали, що там будуть застави. Та щойно, по кількасот пройдених за лісом метрах, на край ліса виїхало кількох большевицьких кіннотчиків та вистріливши дві ракети вернулись в ліс.

День згасав. З півночі затягало некривитньою вогкістю. На обрію, одна-по-одній, на віддалі сорока кілометрів, большевицьким двом ракетам відозріло відповіді інші...

-----000-----

Слава не поляже,
Не поляже, а розкаже,
Що діялось в світі,
Чия правда, чия кривда,
І чий ми діти.

/ Т. Шевченко /

П. Волод-Василенко

ПІСЛЯ МАРШУ ЗАСНУВ...

Після маршу заснув. Хтось гукнув: Уставай!
Я зірвався і вхопивсь за зброя -
Навкруги чую крик, у риданнях - одчай
Чую всю неблаганність розбоїв.

Спав - й снилась степів голоба типа,
Раптом гук і орожевлені хмари,
Бачу: люди втікають у страху з села...
Хто це?! Половці, готи, татари?!

Хто приніс цій землі чорний трепіт життя,
Яке ймення сумній цій руїні?
І згадалась вся дійсність проклятого дня,
Увесь морок страждань України!

Це ж її знов червоним азійським кошем
Правнук Батия з реготом топче,
І побіду свою торжествує огнем,
Вслави друзями нашими цю дію.

І гукнув тоді я гнівом крові:
- Прокидайтесь! Вперіді! До розправи!
І спиним ми так смерто крізь бурі і сніг
Боронити солом'яні хати!...

---oOo---

"Ліпше умерти в боротьбі, ніж умирати як
покірний раб; це боронячись, цілуєчи ноги
того, хто визискує, хто глузує й погорджує,
хто катує тебе!"

/ Микола Міхновський /

---oOo---

М р і я

НАСТУП НА МІСТО КАМІНЬ КОШИРЬСЬКИЙ

Камінь Коширський - це головна випадова база в середньому Поліссі, звідки то німці наносили українцям стріли, терор та інші свої "блага".

Місяць серпень 1943 р. був дуже напружений, бо німці готувалися провести акції на околиці, ми готувалися до наступу на німців, а большевицькі партизани також, старалися нас випередити в тому.

Ми улянували провести наступ на Камінь Коширський в дні 20 серпня 1943 р. Наступом командував к-р Рудий. Участь в акції брали: курінь Назара-Криги, сотня Лисого та сотня Кубіка. 19-го серпня ц. р. згадані відділи стояли в одному ліску, віддаленому на 12 км від міста.

Наступ мав відбутися в тій спосіб, що в середину міста мала вдертися спецгрупа, яка мала знищити або стероризувати "Горку"/частина міста, де були укріплені німці, а щойно тоді мали вдарити згадані відділи, які мали до розпорядимости -- одну 75 мм гарматку та тяжкі міномети. Загалом, відділи були сильні, хрещені та направлені тяжкими боями.

19-го серпня над вечором, к-р Рудий зробив збірку та оголосив "хто охотник на спецгрупу" -- "хай виступить!" Очевидно, завдання було не легке. Вдертися на "Горку" і знищити або стероризувати німців, -- що мали там сильно укріплені підземні становища, -- це ризико очевидно. К-р Назар-Крига запропонував, щоб спецгрупу створити з тих, які прийшли з ним з Пісок. Пропозиція була прийнята і наша 25-ка виступила та ще 5-ох з інших відділів. Спецгрупу очолив к-р Черник.

Ми мали вперше ввортися з "Горкою", а то

ді на наш знак, ракетаю на парашуті, мали вдарити решта відділів.

Наша група з добрим тереновим відійшла. У нас: 4 кулемети, а решта фінки. В кожного пістоль, пистлет, сірники, електричні батерійки, по кілька гранат, по 1/4 літри бензину, крім того сокири, цилки, ножиці до дроту, ракетники.

Вже озвався перший півень, як ми затримались перед містом. Ми покидали чоботи, пе-захувували їх в траві та дещо відпочали, на-бираючи сил до так непевного скожу.

Ми відоунулись під місто, до перших хат. Місто спало. Часто до уха долітали сту-коти повільних кроків німецьких стег. Де-не-де долітали голоси п'яних німців. Ми вже між будинками. По двох-трьох перекрадаємось з тіні в тінь, бо місяць, як на злість, сві-тив як у день сонічко...

Кілька хвилин і ми під самою "Горкою" за-тримались в тіні кількох корчиків. Чути, як покашле стійковий. Нас кількох, перерубавши дріт, вилазили на "Горку", де були німці в двоповерховому гарно впорядкованому будинку

Чути кроки стійкового, що зближався до нас. Вже на землі показалася його тінь. Кілька наших здорових рук кинулося на вайло-ватого німця. Секунда, -- і німець без одно-го слова повіз на собі вдолину двох наших стрільців. Там він і сконав. За ним глухо покалатав полом, що покотився даліше в до-лину.

Одні з нас позіскакували в німецькі від-криті становища, другі обливали бензином будинок, де дримала польська поліція, інші входили в середину будинку, де були німці.

В одній з кімнат, де були німці, світи-лося. То була вартівня. Наших трьох спритно відчинили двері. Німці спали на ліжках, зі-

льки один кунув над столом та в куті дримав
серекладчик-поляк.

Чути тихе "руки вгору" і за хвилину наші
почали виносити зброю та витягли 9-ох німців,
яких замкнено до в'язниці. Німці поводитись
послушно, як ягнята, ці самі, які ще над ве-
чором лаяли та били безборонних долонених
ча.

Деякі з наших позасвічували електричні
батарейки та повісивши їх на стінах, готува-
лися захопити рівночасно партер та обидва
поверхи.

На другому поверсі почувилася довга серія.
В той час блиснуло вогнем і пекотливі язики
вогню зі всіх боків немовто тулились до
стіл будинку, де була польська поліція.

Почулись зі всіх сторін стріли, вибухи
гранат між поліцією, біля будинку СД та дов-
кола по місті.

Вікна поліції були закриті віконницями і
сплячі поліцейські, втративши орієнтація, роз-
ривались гранатами - "чесно" гинули за "Но-
ву Європу". Тільки один з поліцейських виско-
чив через вікно та почав до нас стріляти. Та
мав усього п'ять стук куль та й тих не зу-
мів вистріляти, бо коротка серія зробила
йому "несподіванку" - задирає лоба.

На другому поверсі від гранати починився
небажаний вогонь, якого не вдалося згасити.

Навколо "Торки" почувилася крики німців,
які почали нас обстрілювати. Над нами почав
кружити літак, часто скидаючи зелені ра-
кети.

Настала хвилинка - або здобути, або до од-
ного загинути.

Ми вистрілили червону ракету та наші не
відзивалися.

Минали хвилини, хлопці заляті потом, зно-
сили скринки боєприпасів, кулемети та інші

цінні трофеї. Робота горіла.

По 25-ох спізнених хвиликах зі східної сторони міста, спурхнула на карадугті черво-на ракета і два важкі вибухи сколихнули міс-том. Це почали "говорити" наші, і повели наступ. Важкі вибухи безпереривно поновля-лись, а поміж ними уривались клекоти кіль-кох десятків кулеметів. Ситуація на "Горці" покращала. Німці, які почали нас окружати з підніжжя "Горки", відступили, а ті, які бу-ли в будинку почали здаватись, бо примушув-вав їх до того вогонь, який очинився на другому поверсі. Вогонь заняв цілий будинок.

Деякі з наших "на ходу" повдягались в но-венькі мундури та повзували чоботи.

Вже світало, як на "Горці" з двох будин-ків остались два догоряючі огнища.

Тут ми здобули понад 20 тисяч боеприпа-сів, 5 кулеметів, 4 "емпі", понад 100 штук пістоль, 16 машин до писання, 4 радіоерий-мачі та 1 надавчий, 11 коней з сідлами, 7 мотоциклів, одну легкову автомашину, 600 ц. соли, 500 ц. муки, 800 ц. цукру, багато шкі-ри, мундурів та іншого. Захоплено живими 14 німців та перекладчика-поляка.

До нас прибіг провідник Я. - задиханий, спітнілий. Перекинувшись кількома словами з к-ром Черником, він підійшов до возівні, де були німці. Німців випроваджено. Вийшли во-ни перестрапені... Провідник Я. спитав їх, чи вони брали участь в акції на село Курти-ліси. Відповідь була: "Так". Тоді провідник Я. сказав до них кілька слів, дав наказ їх розстріляти. Наказ виконано таки тут, на мі-сці - нехай народ бачить, нехай народ знає.

Наша група дістала наказ опустити "Гор-ку" відправити за місто трофеї і там відпо-чати.

До роботи взялись сотні.

На наказ пров. Я. все рушило лявіною в середину міста, де звели бій з невеликою групою німців.

Без літак, що цілий час над нами кружляв - він був большевицький.

Німецькі летуни з бази повтікали, а всі інші поховалися в місті. Місто до год. 17-ої було в наших руках.

Цивільне населення міста того дня не ходило, а бігало як зачароване. Цивільні показували нам, де є німці, де їх мешкання, водили нас по вулицях. Діти бігали табуном за нами. Старі бабуні витирали від сліз очі та часто нас хрестили рукою. Молоді хлопці і дівчата мудро нас орієнтували, де можуть бути німці, звідки можуть повести протинаступ - не обійшлося і без жартів.

О год. 17-ій ми опустили місто та подалися з ліс.

Ворог втратив понад 100 вбитими /разом з польською поліцією сили ворога вносили: 147 поліцистів, 2 сотні вермахту, летуни з бази, яка була за містом, та цивільні німці з адміністрації/, та багато цінних трофеїв.

З нашої сторони було 2 легко ранених, а з нашої спецгрупи навіть раненого не було.

Вістка про подію пронеслась ген-ген по Поліссі...

Большевицькі партизани прямо дуріли..., а ми нас заносилося на гарно...

---@00---

"Доки ворог - чужинець липиться на нашій землі, ми не маємо права зложити зброї. Пам'ятаймо, що слава і кобідз - це доля борців за національну справу. В п е р е д !"

/ М. Міхновський /

І в а н

"Лови" на німаків

Довголітня боротьба українського народу з окупантами виказала, що не все є добре боротися з ворогом віч-на-віч, чесно, але треба уживати і таких методів боротьби, які він застосовує сам. Метода ворога - це: терор, підступ, облуда, збірна відповідальність населення і інше. нашим підступом у боротьбі з ворогом буде між іншим, уніформ і зброя ворога.

Рік 1944 - це рік, в якому багато молоді вступає до УПА. Але в нас брак зброї, уніформів, і їм ми мусимо роздобути. Невелика наша група радить над тим, як це зробити.

Одні кажуть зробити на шосі засідку, розбити авто і в той спосіб здобути потрібну зброю. Та котрийсь правильно завважує, що авто може бути порожнє, з одним німаком і ми наробимо тільки шуму, а тут треба покищо конспіруватися, бо в нас бракує зброї.

Другі радять на шосу виводити в німецьких уніформах і контролювати авто. Та знова заводить ділина в тому проекті. Для німців стане підозрілим, чому контролюють під лісом.

Треті подають добрий план і ми починаємо його реалізувати.

Беремо віз, на віз кладемо довгу ялицю та запрягаємо до воза такі сумні коні, як ті голодні хлєпці, що в "бавдінсті" співали. "Чи до пекла підем, чи до неба".

До шоси Розділ - Миколаїв прилягає частина ліса і тут ми робимо засідку. Частина відділу залягає в корчах біля шоси. Двох перебирається за візників - вони в колотняних штанах, без шапок, босі, тільки з пістолями. На візників вибираємо найстаршого віком

д. П'яву, що виглядає як дядько і д. Чортюка, що виглядає як його син. Двох іде на гору, звідки має зорити, і як над'їздає авто, дають нам умовлений знак. На даний зорцями знак оба наші візники ідуть скоро возом з ялицею і виїхавши на середину поси вивертають воза так, що це виглядає як звичайний випадок. Авто, що іде мусить стати, бо перед ним стоїть партизанська "лінія Мажіно". Авто стоїть, німак сидить в шоферці і дивиться на ту комедію як на похорон своєї мами. Інший німак ялоститься, кричить, "пнелъкае", а коли це нічого не помагає, йде сам помагати підносити ялицю, а наші тиснуть в діл. Ялиці не можна піднести і П'ява бере сокиру та йде рубати друка до шідношеня. Переходить попри авто і дивиться, чи нема там зброї або уніформів. Якщо авто пороже, то рубає друка, підносить віз і авто іде дальше. Коли ж на авті є якісь військові речі, то нап візник дає умовлений знак, стрільці вискакують з корчів, розбрюють здивованих і застрапених німаків, нап шофер скаче до авта і скоро іде в ліс. В той епосі ми провірили одного дня 36 авт.

Одного дня ми задержали авто з трьома німцями. Один з них танкіст, коли зрозумів усе, що з ним сталося, почав сильно реготатися. Питаємо його, чого він так сміється? "Я був - відповідає - на лінії Мажіно, під Сталінградом, а це мене ніхто так не "надув". Ви тут можете і Гітлера "надути". Ще візники не відвернули воза, а вже коло воза спинилася елегантна таксівка, а в ній німець-майор і його шофер. Беремо його до нашого товариства, а тут ще одна таксівка затримується і з неї вилазить правдивий "куций німець вузловатий", Стрілець Грушка кричить до нього: "Руки вгору" - та німак думає,

що то непорозуміння і "представляється" нам "Я ляндрірт Клечко, не маю часу, мушу їхати!" Ага - це той сам, що три помічі 30 узбеків рабував цілий повіт, а селян так щедро обдаровував гумовими палицями. Забираємо його з собою в ліс.

Заїхавши з "видкою" расою в ліс, починаємо їх сортувати. Майора, ляндрірта й його шафера поляка беремо дальше, а решту німців залишаємо тут. Їм так весело, що зі сміху умирають.

Гірша справа з автами, бо у нас аж 20 шоферів і кожний хоче їхати. Щоб не було сварки сідає по двох до авта. Та через таке двокерівництво часто мусимо стинати криворожні дерева, які чомусь "перешкаджають" шоферам в дорозі.

Приїхавши на місце постю, показуємо решті наші здобутки. Стрільць Дезертир пізнає в ляндрірти того, що зрабував у його батька корову та ще побив його гумою. Дезертир бере таку гуму та питає ляндрірта, чого він приїхав на нашу землю, при чому починає злегка "аргументувати" його по животі - а "животик" в нашого німця такий, що можна там всипати пів центнера бараболі. Ляндрірт скоро кричить: "Улопце, дайце спокуй, я хцем належити до вашей партії"... От, і душу "вищої" раси! Шофер-полик також добрий нал "приятель" - це він замордував двох українців в с. Руда, Жидачівського р-ну. Оба наші "приятелі" знаслідок "дипломатії" наших стрільців, починають себе взаїмно бити. Ляндрірт почав обкладати кулаковими "компресами" поляка-шофера, мовляв, він через него попав в таке нещастя, а шофер почав бити ляндрірта, звалюючи всю вину на того. Ми їх скоро розсудили і переконали, що вони від сьогодні перестануть бути німцями і поляка"

ми, а назавжди стають соковитими членами української землі...

---000---

Б о є в и к

ГЕРОІНЬСЬКА СМЕРТЬ К-РА ПУГАЧА

Тихий осінній вечір. Сонце хилилось до заходу, кидаючи останні проміння на ліс і на льдей, що весело гупорили між собою.

Враз став помітний рух серед стрільців -- прийшов к-р Пугач, повітовий військовик і командир бойової групи ім. "Черуна". Всі стали, готові до наказу. Подавши останні накази та вказівки, наказав кільком стрільцям приготуватися до відходу. Він забрав кількох боевиків, кулемета, та поспідавсь з відділом, від'їхав.

Того ж дня, ніччю 17 вересня 1944 р. він заквартирував в невеличкому селі Сайків, що лежить на границі цирецького і комарнівського районів.

Ще всі спали в селі, як большевики окружили ціле село і вдали до рана. Вони за всяку ціну хотіли знищити небезпечного для них к-ра Пугача. Вони пам'ятали про його вдалий наскок, в м. серпні, на районцентр Комарно, де його відділ зліквідував станцію НКВД, розбив тюрму і визволив своїх в'язнів, на останні вдалі засідки, де впало багато большевиків. Большевики боялися їхати на села меншою силою, як сотня, повстанці карали їх за кожний їх бандитський наскок, а слава к-ра Пугача росла з дня-на-день. Тому дослідивши часте місце постож командира, окружили село більшою силою, щоб нікого не випустити живим.

Почало світати, як кулеметні серії про-

різали ранню тишу. Большевики запалили село зі всіх сторін. Стовп димів та мільйони іскор полетіли в гору. Большевики почали наступ.

Несподіваний наскок заскочив повстанців. К-р Пугач скоро зорієнтувався в ситуації і опанував всіх: "Хлопці за зброю, б'ємось!" - і повів свою групу на прорив, бо це був одиницький вихід. Та большевицькі застави зі сторони ліса були такі сильні, що повстанці мусіли завернути в село і пішли на прорив городами, в другу сторону села.

Село палає, неначе великий смолоскип. Плач дітей, жінок, крик мужчин, клекіт кульметів та вибухи гранат - створюють пекло в селі. Повстанці з боєм просуваються вперед. Падають вбитими вороги, падають вбитими і раненими наші. Нарз паде тяжко ранений в груди к-р Пугач. Останками сил здіймає зі себе торбу з документами, і кидає її в керницю. Знесиленний просить друзів витягнути йому пістоль. Зі словами: "Боже, прости мені, гину за Україну!" - стріляє собі в чоло. Одначе, стріл, зі знесиленої руки, не був смертельним, куля пішла боком чашки. Пістоля затялась.

Отямившись к-р Пугач просить стрільців дострілити його. Та жоден з його стрільців не може рішитися добити улюбленого командира. Командир кличе до себе д. С. і каже: "Візьми пістоль від мене на пам'ятку, не лишай мене живим, добий мене і рятуй себе!" Цей остаточний рішається. Коротка серія з автомата з пораних рук стрільця і навіки заснув к-р Пугач...

Вже залихла густа стрілянина. Тільки ще де-не-де пролунали поодинокі постріли. Це - власноручно стрілялися ранені повстанці, щоб не потрапити живими в руки ворога, не жалючі

молодого життя. Вмирили всі як працdivі герої - сини України...

З поблизьких сіл долітав гомін дзвонів, а з горючого села доносились свзіріла московська лайка та плюгаві проклони. Большевицькі бандити мстились на трупах, здирали убрання з збитих повстанців, кололи їх штиками, вибирали очі, розбивали чашки.

По селах неслася сумна вістка про смерть знаного командира, родила жалі і гордість, а в друзів почуття пімести.

І вони стократно відплатились за смерть улюбленого командира...

---00---

Повстанська пісня

НУ І ЩО Ж, ЯК ПРИЙДЕТЬСЯ УМЕРТИ...

Ну і що ж, як прийдеться умерти,
В похідній шинелі, в жетях.
Ми у вічі сміємося смерті,
Бо вмирати прийдеться лиш раз.

Ну і що ж, що утось буде ридати,
На боротях даремно ждучи.
Маршової нам будуть співати,
До атаки гранати рвучись.

Наша сотня ударна, залізна,
Наша сотня в бою - багатира.
Нас Тризуба веде знам'я грізне,
І завзятий наш друг командира.

За потоптану честь України,
За поганьблену землю святу,
Ми йдемо, щоб підняти з руїни
Українську Державу нову.

---00---

І в а н

Ч О Р Н И Й М І С Т

Дня 18.ІІ. 1945 р. наш відділ заквартирував у підлісних хатах села Рудники. Ранком 19-го прибіг один селянин і доніс, що до центру села приїхала сотня "колпаківців" і почала грабувати.

Це була кіннота і приймати з ними бій в селі не було добре ні для села, ні для нас. Рішаємо зробити на них засідку.

Найкраще місце на засідку, це місце біля г. зв. Чорного моста на річці Нежухівці, де ліс притикає близько до шосе. Ми приїхали на місце засідки. Це добре не оглянули терену, як наш зорець д. Орел повідомляє, що вже ідуть большевики. Ми скоро розстрільною залагаємо краєм ліса.

Перед нами чистий терен, а шосе перетинає річка і міст, попри котрий ровами може втікати ворог. Тому Микола залагає з одним роєм на ліве крило, щоб не дати ворогови туди втечи.

З правого крила подають, що вже ідуть... Чути сміх, московську лайку та стукіт копий. Це ідуть - штучно розрекламовані большевицькою пропагандою - "герої" Колпака, що свій плях через Україну встелили "геройським" знасилуванням жінок, грабунком і мордами невинних селян. Тепер частина тих "героїв" зрєбувала і етероризувала цілий мединицький район і вже зачали заїзджати до сіл сусідного миколаївського району. За пару хвилин побачимо цих "героїв" в бою. З їх поведінки видно, що ідуть по 3-4 вкупі і весело балакають.

Вже в'їзджають на наше поле обстрілу. Якийсь москаль кричить до другого: "Саха, в этой деревні е что купать..." та не скінчив,

бо ми вдарили на них сильним вогнем. Коні збилися в купу, а вершники падають, як кому припаде. Частина коней, без їздців, завертає до с. Рудники, частина до с. Керниця.

В ровах повно води і це живі більшовики рачкують у ній як жаби. Мало хто з них стріляє. Чути голос їх "командіра": "Пулеміст - агонь!", - та відповідь паде: "...е працює". За це наші кулемети добре "працюють". Наші три рої скоро викинуть ворога. За пару хвилин 17 паде трупом, 2 здається живими, кількох втекло.

Забираємо зброю і зрабовані ними в селі речі: жіночі чоботи і кофухи, покранні жіночі сорочки і інше.

При провірці побоевида показалося, що командир наших "героїв" - ранений легко в руку - вдав "живого трупа". Він лежав між вбитими і вдавав "трупа", але стрільцеві Гетав той "труп" підозрілий і він порадив стріляти йому ще раз в голову. І нагло сталось чудо і "труп" ... промовив: "Друг, не стреляй!" А, тепер ти "друг", бо біда. Ні, ти не "друг", а ти кат нашого народу і ми тобі заплатимо за всі звірства, доконані над неви-ним населенням...

----оОс----

СОТНИК ЛСТРУБ

Карпенко Дмитро, родом зі СУЗ, легендарний командир "Сіроманців", Лицар Золотого Хреста Бойової Заслуги, згинув 17.XII. 1944 р. при наскоці на райцентр Стрільська Нові, Дрогобицької області.

лося в полон.

Між вбитими були: інспектор по справам КП/с/У на Дрогобицьку область, інспектор по справам промисловости на ту ж область, заступник прокурора району Комарно, заступник начальника НКВД того ж р-ну та решта самі партійні бандити.

Здобуто один кулемет, одну десятистрілку, 4 пук ПШ, 18 крісів.

Миттю розійшлась радісна вістка по селах, усміхнулись заплакані очі, витягав свого "обріза" селянин.

Щойно за два дні сотня большевиків забрала своїх трупів. А це через два дні полк військ НКВД окружив ліс, шукаючи повстанців, але даремно...

---000---

С л а в.

Г А З В К РИЇВЦІ

Погідний ранок 20.VIII. 1945 р. ніяк не гармонізував з тривожною ситуацією в лісі. Ліс був густо обставлений большевиками. Сонце зійшло вже високо і почало обтрівати перемучених повстанців, що ніччю продирались через ворожі застави. Темна дощова ніч і двох вбитих большевиків допомогли перейти густий перстень застав і добитися до лісу.

Нас кількох рішило перебути облаву в криївці, бо один з повстанців був легко ранений, а двох дуже хворих.

При вході криївки стояв д. С. і надслушував. Було спокійно...

Та о год. 11.30 перед полуднем, він скоро закрити вічко входу і повідомив, що в долині, коло кернички чути голоси і большевики посуваються корчиками в напрямі нашої криївки

В криївці напружений неспокій; одні чапакть за зброю, другі заспокоюють, що нічого не буде, большевики перейдуть корчами і на тому скінчиться.

За пару хвилин чуємо стукоти людських ніг над криївкою. Земля виразно відбиває їх і чути, що большевиків є багато.

В криївці такий спокій, що чуємо через вентилятори большевицькі голоси.

Тупіт ніг міцнішає, минає хвилина, друга, -- а большевики не йдуть дальше.

Зростає неспокій, а через хвилину чути виразно якийсь голос: "Шукайте добре, то тут не далеко..." Тривожно забилося серце. Перший раз зайшли ми в лісі до криївки, і "хтось" підслідив напу криївку.

Кожний чапає за зброю, деякі йдуть вже до вузького тунелю, де ще є запасний, другий вихід. Минуло кілька хвилин, як хтось зачав рухати вічком на вході і раптом вічко відкрилось, а до криївки впав жмут денного світла. Ранений стрілець стріляє з пістолі в гору, вічко з москотом закривається, але тепер ясно, що напу криївку віднашли і тепер виходу немає...

Всі тиснемось з вузькому тунелі, в кожного пістоль на поготові та кінчати зі собою ще час. Рішаємо чекати, поки не відкопакть криївки і боронитись з тунелю, може вдасться видержати до ночі, а нічю прорив може вдатися. Бодай частина з нас врятується, та й треба дорого продавати своє життя.

В напруженні минає ще кілька хвилин, вічко криївки большевики ще раз отвирють. Наде знова жмут світла, а занім сильні серії з автомата -- потім чути сухий тріскіт, як би щось впало до середини, і знову спокій.

Нап ранений, який лежить в тунелі найближче до криївки кричить: " криївка

горить!" - і до тунелю починають входити тоненькі пасма диму.

"Нас хочуть викурити димом" - думає кожний, але ми знаходимо протиборону; скидаємо маринарки і затикаємо ними дверцята, що лучать тунель з криївкою. Дим входить далше, але дуже поволі. В такій ситуації, однак, трудно буде видержати до вечора.

В тунелі тихо-тихо. Ніхто не говорить, крім слів, кожний працюється думкою з тим світом, і тільки чомусь жаль, що ми не в лісі, тут якось темно, ... а там, на сонці, краще вмирати...

Минає пів години, як почав входити дим. Але, що це? Дим чомусь не в'їдається в очі, а в устах робиться солодко і тяжко віддихати... Невже ж це газ? Не хотілося вірити, але така була дійсність, більшовики кинули до криївки газову гранату, щоб нас зачадити і половити живими.

Ждати нема часу - треба прориватися негайно, може все ж таки хтось з нас врятується.

Лисий підпирає сильно плечима один стовп, тягне руками поперечний, хвилина неспокійного напруження - і земля паде в діл, до тунелю, а за нею жмух світла. Яр. вже висуває голову на "світ", а за нею і своє ПЦД. Перед ним, на пару кроків, сидить під корчем майор яквд. Майор мрієчи проривався далі за зловлених "бандорів", і втікши зі страху подальше від входу криївки - щоб, було повстанці не викинули гранати - збаранів, побачивши несподівано чоловіка, що виліз з-під землі. Та Яр. не дає йому часу прийти до себе; коротка серія з автомата майор дістав "партизанський медаль" з олова в груди і Яр. вже на горі.

Лисий мить вискакує за ним і бачить на

ліво від себе молодого чорнявого більшовика. Це також майор НКВД, але з області, і Лисий дарує йому також "медалю" - а ми в секунді вискакуємо на верха. Густі корчі не дозволяють більшовикам зорієнтуватися в ситуації. Це ми використовуємо. Савка кидає гранату в той напрям, де більшовики відкопують криївку і вслід за сильним вибухом чути більшовицькі крики. Яр. вже над криничкою, де над кручею сидить 5 більшовиків. Довга серія з ППД - 4-ох більшовиків паде вбитими, але Ярові затаїнається зброя. Він б'є прикладом автомата більшовика в голову і цей з криком летить в долину, до кринички. З долини від кринички хтось кричить: "Кто стреляет?" - а Лисий у відповідь, але довгі дві серії в напрямі кринички: там був гурт більшовиків, а між ними лікар, якого нарочно привезли в ліс, щоби застріками призводив до притомності зачаджених повстанців.

Яр. направляє свого автомата і ранить з пістолі ще одного більшовика, що не розпізнавши його, поміж корчами, питає за "пропуском". Наш ранений стрілець захоплює автомата від вбитого майора, Яр. також одного автомата і ми скорим бігси продираємося корчами в глибину ліса.

Більшовиків було більше, як пів сотні довкола криївки, але погоні за нами зараз не робили, мабуть тому, що були спаніковані і не стало "начальства".

Коли на їхні алярмові знаки почали зі всіх сторін лісу бігти на поміч більшовикам, - ми вже були далеко в лісі, і сонце на правду щиро до нас всміхалося...

---оОо---

"Не ти уб'єш - тебе уб'ють!"

/Л. Українка/

Володимир Самійленко
ЧИ ВАМ ВІДОМО, ЩО ТО Е ПОВСТАНЦІ ?

XIV

Чи вам відомо, що то е повстанці?
Це ті, що їм немає воріття
До рідних хат; десь у рові, в землянці
Чи під кущем їх місце для життя.
Ні вдень, ні вніч, ні ввечорі, ні вранці
Нема для їх долі забуття,
Бо в домах їх - замість осель руїна,
І розстріл рідні до п'ятого келіна.

XV

Надоба помоти за свій тихий рай
Опальондрований у їх гартує луча;
До боротьби їх кличе рідний край,
І кожний з них тей поклик любо слуха.
Нехай і махо їх, борців, нехай
Покірне інші ждуть, як віл обуха,
Від ката смерті, тільки не вони:
Не страшно їм нерівної війни.

/ З "Гей" /

---eoo---

Н - ч

РЕЙДОМ ЧЕРЕЗ ЛЬВІВ

Наш відділ числом 16 чоловік, к-рем якого був ст. вістун Даниленко-Кармелюк. Підвідділ був поділений на дві групи-рої. Першим роєм командував віст. Коваль, другим - віст. Граб.

Всяцтво було умундруване в большевицькі уніформи, що давало спроможність порушуватися в терені днем.

Тереном дій підвідділу була Львівщина. Група ніколи не задержувалася довше на одному місці, - хоч би на це дозволяли й умовини, - як один-два дні. Підвідділ був у

постійному бойовому контакті з ворогом і держав завжди ініціативу у своїх руках. Він з'являвся там, де ворог ніяк не сподівався і знова зникав. Наслідком такої тактики підвідділ ніколи не був заскочений більшовиками та ніколи не приймав нахиленого йому бою. Це впливало також на добрий настрій стрілецтва. Стрілецьтво було горде своїми чинами, віддане командирові і найбільші труднощі переносило з бадьорим настроєм.

На настрої відділу впливало також населення терену наших дій. Тут, нарід болуче відчув, хто такі більшовики: десятки вивезених родин, сотні убитих, помордованих і засланих рішали про скрайно вороже наставлення до окупанта і зовом невинної крові кликали о пімсту. Були випадки, коли мешканці окремих сіл прямо провокували нас до бойових виступів та помагали безпосередньо в акції.

-х-

День 23 жовтня 1945 року. До нас долучив місцевий куш та районна боївка. Ми рішили прилюдно перевести виступ в поблизькому Занкові.

Машируємо лісом. По кількох годинах ми на окраю. Перед нами, напроти, децо в доді, місцевість, з якої вийшов Будівничий Нової України.

Останні зарядження, і підвідділ стрілецьким рядком попрямував в село. В ньому тихо. Гомінко проходить у святочних убраннях громадка дівчат, та побачивши "башлаків" загадочно зникає між хатами. Несподівано, в шумом, проноситься тут же, перед нами, особовий поїзд Львів-Жовква і спиняється перед поблизьким будинком стації. Пасажири службовики цікаво споглядають в наш бік, іх пев

но дивує їх порядок нашого маршу, бо большевики йдуть гурмою.

Перші хати і колійовий тор. Лишаємося в кількох крайніх хатах, щоб поспіяти. Виявляється, що мешканці прийняли нас, дійсно за большевиків, і тому хочуть нас побачити: "Нема, не варено!" Та ми полагоджуємо ту справу при допомозі місцевого куцегого і через добру годину рушаємо до села.

В селі спиняємо підводи, якими йдуть червоноармійці. Беремо їх в полон.

Простора шкільна сая переповнена. Більшість жінок і дівчат. З молодих мушин немає нікого, видніє тільки кілька лисих голів, що допомагаються скорого виступу, бо "сьогодні неділя".

І нарешті виступ. Відразу трудно налагодити контакт з публікою, хоч вона заскочена українською мовою. Та скоро пізнають, хто ми на сая величезне зворушення, жінки втирають сльози. На закінчення дунке "Слава" пробивається з грудей зібраних, всі встають, несуться звуки національного гимну.

Відходимо. Ще довго лунають з вікон школи оклики, та нам спішиться: з напрямку Льюва підсувається панцерник.

По пропагандивній балаці з червоноармійцями, пускаємо їх додому. Вони задоволені, говорять, що вони такі самі, як і ми, тільки ми боремоса "за вольную жінку".

Подібні виступи проводили ми протягом цілого грудня по різних селах. І всюди ті самі привіти, склики, помахи рук. І всюди прозьби, перебути довше, зайти до хат. І всюди усмінені обличчя і заплакані счі.

..X..

Вертаючи по сповненні певних бойових доручень, нап підвідділ закватировав дна

12. VII. 1945 р. в с. Рясна Руська. Тут був колгосп, який охороняли червоноармійці. Рішено зліквідувати цю большевицьку економію. Плян виконання змінє 5 большевицьких авт, що над'їхало зі Львова. Вони, на лихо собі, спинилися, а большевики, що їхали, зайшли до придорожної хати.

Команда - і розстрільна.

Хата з большевиками попала в оточення. Посуваємося з командиром і кулеметчиком до хати. Сплиняє їхня стійка. Переговорюємо. Їх є 11 з капітаном. Їдуть зі Львова, в озброєнні мають лише пістолі. Сстійковий лишається під опікою напого стрільця, а нас трьох іде до капітана. В пригоді стають документи лейтенанта військ НКВД, а брак "путьовки" в наших подорожних - причиною їхнього розброєння. Баранячок товпою переводимо їх до нашої хати. Їм вияснюємо, хто ми такі, вони дивляться на нас, як на марсіян. Залишаємо їх під охороною в хаті. Решта відділу двома машинами заїздить до колгоспу. Червоноармійці з охорони, не підозрівають нічого, дають себе "построїть" і складають зброю. Спротив ставив тільки голова колгоспу, москаль, та тут же платить за це головою.

Над ранком п'ять навантажених підвод прямувало до ліса, а за ними зоріла пожежа спаленого колгоспу.

-х-

Довго не відпочивали. Кватируючи 17. VII. в с. Р., ми не думали, що цього дня прийдеться оглядати Львів - а довелось.

Сстійка донесла, що зі сторони Львова зближаються авта. Заки наша брашка двигнулася, вісім новеньких дізлів зрівнялося з нашою кватиррою. Завваживши нас, шофер першої машини спинив мотор, вийшов з кабіни і

почав жось в нашу сторону кричати. Вияви-лось, що вони їдуть по дрова і не знають до-роги. Нас прийняли за большевицьку частину і хочуть, щоб їх вивести. Для ближчої знако-мости з ними, перевіряємо їхні машини і до-кументи. Переважно українці, непартійні, уз-броєних лише кількох. Без більших церемоній передають нам свої новенькі фінки, ми за це кличемо їх на обід, що саме кінчив варитися. Наці знакомі ніяково заходять в хату, але поволі набирають сміливости, хоч, може, і до-гадуються, хто ми такі. "Із гір Карпат" впе-вняє їх остаточно в тому, але ми не кажемо їм офіційально нічого, тільки радимося, що робити, щоб використати авта.

Рішення запало. До цього спричинилася доб-ра воля командира З. і Ч., що в міжчасі прибули на цей базар, остаточно рішення дає к-р Тиміп. Шофери пускають у рух мотори, за-вертають авта, і за кілька хвилин - наша ко-лона посувається по маршруті: Бібрки-Брехо-вичі-Львів.

Першим їде к-р Зуб. Він на випадок кон-тролі, має справляти до машини к-ра Данилен-ка, а цей у випадку большевицької впертости, має відрекомендувати по-бювстанськи, - в нього зброя все наготові. Третьою їде к-р Чугайстер, я їду при кінці.

Їдемо. Шорохкоче під колесами морозний оніг, а з фільмовою швидкістю чергуються у вікні кабіни придорожні пейзажі.

Бреховичі. Ліниво споглядає з-під касе-рень большевицький "карбул". Смішно і ціка-во!

Ще одно узгір'я, - і перед нами розгор-нулася величезна панорама Львова та, тут же, контрольний пункт. Машини на коротко зупи-няються, але скоро беруть дальший курс.

Не їхали - летіли, а перед ними виднів -

на фоні заходячого сонця - могутній Їр, Ви-сокий Замок та чотиригранна вежа ратуша. По-при машини пройшла колена червоноармійця, погейкуючи щось про свою Москву. Понурі лиця, мутні очі - такі ж, як у тих, що проходили туди кільканадцять місяців тому назад. Тамті співали тільки про іншу столицю.

Переїздимо вулицями: Замарстинівською, Річною, Оборонців Львова, Огородницькою, Бойе-вою, Мартина, Зборовських, Нової Різні та Збоїска. Всюди майже пусто, бруд, знидення. Скручуємо врешті в ліво, і перед очима ви-довжується лента Жєвківської шосе. Нас ви-переджають і минають інші авта, але нам це обойтно, ми тільки зважаємо, щоб хтось не порушив воярдку нашого маршу і не зпхався з серединою нашої колони.

Споглядаємо позад себе. Повелі ховаються нижчі будови міста. Полискують тільки з зо-лоті заходячого сонця копула катедрі і вежа ратуша. Врешті, і ті ховаються. Бунчужний В. зитагає хусточку, підносить її собі до носа і згтирає набіглу до ока росу, а в тім по-праляє кулемета.

Ще одна стрічна машина, кілька селинь-ких підвод і рух починає рідкати; згичає і міський гомін. Відбивається тільки луною си-мфонія фабричних гудків і цілими ганами пе-рекликуються локомотиви.

Ми вже за містом. Перед очима мерекко-тять вогні села, і ми вже в ньому. Спиняємо машини коло мурованих забудовань місцевого колгасу і висідаємо. Нас минають окремі авта з большевиками та це нам не перешкад-жає. Короткі зарядження і окремими групами поєулаємося дальше. Коло авт залишається не-велика застава, з рештою іде к-р Кармелюк "в гості" на участок НКВД. Кілька глухих куле-метних серій внутрі будинку і участка НКВД

та охорони колгоспу більше немає. До авт несемо оберемки зброї.

Ми знову в дорозі і знову в бою. Дскряться тільки у хлопців очі, а обмерзлі руки стискають гарячу зброю. Але, що це? - Кого ведуть раненого? - Командира?! - "Нічого, так собі, тільки рука", і далі: "друзе Н. ви відповідаєте за хлопців!"

Хвилина минула у ваганню, а потім пімста затиснула зуби.

Нова атака! Гранати! І клуби диму і полум'я з гнізда душогубів гасять гнів.

Ціна сплачена, можна вертати,

Автами далі не поїхали, - не стало пального. Партизанськими стежками попрямували ми в ліс, а він гостинно прийняв своїх щоденних гостей. Піпли спочати, щоб зі свіжими силами стрічати завтрішний день!

-X-

Це не оперативний звіт, такий вправ у рук ворога. Та, свій оперативний звіт писав підвідділ своєю зброєю та кров'ю найкращих бойовиків, які загинули, кров'ю свого командира Кармелюка, що вправ морозного ранку 4.ІІ. 1946 р., від підступної ворожої кулі, не діждавши моменту, "коли треба буде йти на Львів". Вони впали на своїх бойових позиціях сповнивши обов'язок супроти поневоленої Батьківщини. За те живе ідея, за яку вони боролися, і живуть ті, що продовжують боротьбу.

---00---

"Ми, як дітче народне покоління, сповняємо свій почесний обов'язок, незалежно від того, чи нам дадуть за це терновий, чи лавровий вінок!"

/З Деклярації Проводу СУН/

У ч а с н и к

ГІДНО ВШАНУВАЛИ РІЧНИЦЮ БАЗАРУ

Минав погідний день 21.ХІ. 1944 р., як большевики закінчували дику облаву по селах Оглядів і Манастир Оглядівський. Порозшивані стріхи, зруйновані печі, побиті господарі і жінки, плач арештованих - це наслідки певедінки "старшого брата".

В той час підвідділ українських повстанців святкував 20-ту річницю героїського бою під Базаром, в лісі, недалеко обог сід. Повстанці постановили не тільки словом але і ділом вшанувати ту річницю ішмотити смерть великих Лицарів.

Доходила год. 16-та, як повстанці були вже на скраю соснини за селом Манастир Оглядівський. Тут було місце засідки. Незабаром донісся дикий вереск і тупіт ніг по замерзлій дорозі. Гамір ставав щораз виразнішим, і вже видно було 65 брудних азійських чик та було чути грубу московську лайку. Повстанці причаїлись. Чути було лише докваліве і нервове биття сердець. Це 40 м. - і град повстанських куль посипався на сталінських бандитів. Заграли наші кріси і 6 кулеметів. Як від гострої коси кладеться трава, так стинала наша зброя ненавистих харцизів. Одні з большевиків падали, щоб вже ніколи не встати, інші з найбільшого остраху ховалися в рови і почали втікати. Недалеко місця засідки стояв знищений танк. Туди почала втікати частина большевиків. Відважніші залягли в рови, боронилися. Та наші грамати зробили своє. Два рої повстанців перетяли відворст большевиків річкою. Большевики почали ракетувати, сподівавшись з поблизького Топорова помічі, і дійсно поміч почала

окоро надходити.

Скоро запала ніч і припинила повстанський герць. Большевики, що прийшли на поміч, боялися доступити до місця засідки, оспічували ракетним світлом поле і цю ніч раннім ранком стрінулися зі своїми та наз'язали бій, від якого знало ще 10 большевиків.

На засідці большевики залижили 25 трупів та кільканадцять було ранених.

В ясну місячну ніч мандрував підвідділ дальпе з почуттям бездорості і відволоння, що бодай частинно відмстив смерть вщавших від Базаром, які вмираючи грозили катам, що їх смерть відмстив український народ. На їх крові вирости нові народні м е с н и к и.

----oo----

...Ми карали Росію за Київ,
За Базар ми ще будемо карать...

/в повстанської пісні/

----oo----

Ч о т о в и й

БІЙ В ГОРОЖАНЦІ ВЕЛИКІЙ

Був третій день Різдвяних Свят 1945 р. Перша сотня курени "Зубри" по цілоденному марші відпочивала на присілку Паленики. Вони спали, по присілку ходили тільки стежки, а по краях стояли стійки.

О год. 6-ій рано стійкові зголосили, що гослянцем Горожанна Велика - Колодруби іде 19 авт. По зголошенні, сотенний зарядив догстівля і за 20 хвл. сотня маперувала до ліса.

Коли ми зближалися до хуторів Крушинець,

на нас посипались густі ворожі стріли. Бут вже була большевицька застава, яка пропустивши першу чоту, вдарила вогнем по другій чоті. Сотня заняла становища і сильним вогнем зліквідувала ворожу заставу. Одна чота була вже в лісі, а напих дві чоти почали посуватися долинами коло присілка Галицьке в напрямі с. Горожанна Велика. Коли ми прийшли до села, большевиків в селі ще не було. Зразу сотня заняла оборонні становища на Смиківі /західний край села/. Перша чота заняла оборону з півночі, друга чота з півдня. Смиків лежить на схилі горба, який протягається з півдня на північ, тому для забезпечення своєї оборони, чотовий вислав дві застави в південному напрямі, одну в силі 5 стрільців на віддалі 100 м., другу в силі двох роїв на віддалі 300 м. Коли чоти занимали оборону, зорці донесли, що дорогою Гуменець - Горожанна В. їде 9 авт большевиків. На зустріч їм пішов стрілець Циган, озброєний в ПТР. Не довго по його відході почувли ми грубі стріли та довгі кулеметні сорії. Це - стріляв Циган з ПТР і надалі передна оборона атакувала большевиків. Коло год. 10-ої рано почався бій. Авта, якими большевики їхали з Гуменця, знищила передня застава, а большевики заняли становища. На допомогу їм постійно прибували свіжі підкріплення. Большевики наступали з північного сходу. В той час з західного краю оборони донесли, що дорогою Грімно - Горожанна їде два авта большевиків. Стр. Циган побіг скоро в той напрям. Двома цільними стрілами знищив він і ті два авта. Тоді по цільній нашій обороні большевики відкрили сильний кулеметний і мінометний вогонь. Горбю над нами, кружляли ворожі літаки, які приземлючись обстрілювали сильним кулеметним вог-

нам наші становища. Ми відкрили вогонь по літаках та примусили їх піднятися високо в гору. Ми мусіли заняти становища за будинками в селі та завзято оборонялися. Почалася страдна боротьба, боротьба на життя і смерть. Кожний цільно стріляв, економляючи при тому набої.

Напе становище було погане. Окружені зі всіх сторін большевиками, які перевищали нас кількакратно, ми виразно бачили майже безвиглядне наше положення. Та бадьорості ніхто не тратив, ніхто не попадав у зневіру.

О год. 12-ій бій ще тривав і набирив ще більшої сили. Поле вкрилося десятками вбитих і ранених большевиків. З нашої сторони крім трьох легко ранених, втрат не було. Ми хотіли перерватися на південь, але це нам не вдалося.

Коло год. 13-ої в'їхала серед наші ряди ворожа танкетка, але сильний нап вогонь змусив її відступити. Також з другої сторони нашої оборони наступали большевики при допомозі танкетки. Ті знищив стр. Циган трьома цільними пострілами з ПТР. Після цього з тої самої сторони над'їхав великий танк, в якому їхав майор Мука зі своєю жінкою оглядати поле бою. Цей танк знищив курінний бунцужний Пупкар трьома пострілами з ПТР. Майор з жінкою та залогом вискочили, з горючого танка, але впали всі від наших куль.

Була вже год. 15-та. Вогонь горючих хат не дозволяв провадити бою, він змушував нас залишити становища і відступати. Крім того в нас був сильний брак набоїв.

Ціла сотня відступала в напрямі битого пляху Горожанна В. - Грімно. Рівночасно стігалася наша застава, що втратила трьох стрільців.

Поле відступу було дуже погане. Треба бу-

до переповзти битий плях, на який більшови-ки сконцентрували весь свій востонь. Відстрілюючись вийшли ми в поле. Ще й на полі мереслідувала нас група більшовиків. Впродовж останньої години бою впало 20 стрільців-Героїв.

Ворожі втрати начисляли: 304 вбитими, 90 ранених більшовиків, знищено повстанцями 11 автомашин, одну танкетку і один танк.

----000-----

МЕРТВІ СОРОМУ НЕ ЗНАЮТЬ

/ Звіт /

Ніччю з 29-30 березня 1947 р. чотирьох українських повстанців заквартирували в Печенія. О год. 3-ій ранком більшовики трьома перстеними оточили село. Повстанці зорієнтувалися в ситуації, рішили перерватися до недалекого лісу.

Криючись між будинками, дійшли до більшовицької застави та град ворожих куль змусив їх до відступу і вони подалися на другий кінець села. Тут натрапили на ворожу стійку. Від ворожих куль повалився на землю тяжко ранений стрілець М., що крикнув: "Пращайте друзі!" -- і дострілювався з пістолі. Повстанці градом куль посіяли по більшовику і вбили його. Стр. З. кинувся вперед, просто на більшовицьку заставу. Більшовицький кулемет затявся, стр. З. пустив в той напрям одну серію з автомата і один більшовик повалився на землю. Він біг далше до ліса. За ним знова посилався град куль, від яких він став ранений. Та до ліса добіг, а потім останками сил дійшов до сусіднього села.

Тимчасом Б. і Д. завернули назад в село. Тут зайшли до пивниці в мурованім будинку.

Та їх завважило двох большевицьких старшин і кинулися за ними. Зайшли до пивниці, та згинули від повстанських куль. Це були капітан і лейтенант військ мвд. Повстанці вискочили на стрих.

Большевики втративши обох командирів, кинулися гурмою здобувати хату. Та цільні стріли обох повстанців повідганяли їх від хати. Большевики, по-першому наступі, дістали страх, відступили за сусідні хати і з-за вуглів почали стріляти. До сусідної хати зашло трьох большевиків і почали звідтіля стріляти. Цільна серія з автомата стрільця К. повалила всіх трьох.

Большевики з віддалі почали таку канонаду, як би йшов бій між двома сотнями. Та повстанці тепер мовчали і слідкували за рухом ворога.

Большевики знова пішли в наступ. Та дві гранати і дві довгі серії з автоматів завернули большевиків, які повтікали та скрилися за хати.

Почався третій наступ. Стр. Л. крикнув: "За що ви боретеся?" -

- "За Сталіна!" - крикнули большевики -

"І за голод і торбу!" - додав стрілець К. -

- "А ви за що воюєте?" - питали большевики. - "За Самостійну Україну!" - була повстанська відповідь і останні серії з автоматів посіялись по большевиках. Большевики знова втекли.

А за хвилину зі стриху понеслось бандорє "Ще не вмерла Україна..." І все на мить втихло. Потім оба повстанці крикнули: "П р а щ а й У к р а ї н о і!" - П р а щ а й т е д р у з і!" - гримнули два стріли з пістолі і все затихло...

"Бандвори пострілялись" - крикнули большевики і телар відважно кинулись до хати.

Попереду біг якийсь сержант, який видно хотів медалі "за отвагу". Та перечислився. Два рази стрілив стрілець Л. - і закінчив своє молодече життя. Стрілець К. ще ждав. Як тільки сержант показався на драбині, що вела на стриж, - гримнуло три стріли. Два дістав сержант в голову, а третім дострілювався стрілець К., щоб не потрапити живим в руки ворога.

У висліді бою, що його звели оба повстанці, було вбитих 24 сталінських бандитів, між ними капітан, лейтенант і двох сержантів та кільканадцять ранених, з яких 6 важкоранених померло по дорозі до району. Біля цієї звели оба повстанці з 4-ма сотнями большевиків.

Тіла обох повстанців забрали большевики зі собою і тільки казали: "От герої - їх двох, а наших стільки впало. А що було б, коли б їх було 20?, Тоді ми всі подохли б!"..

---oOo---

II. Волош-Василенко

ПІСНЯ ПОВСТАНЦІВ

...Наша правда свята, вона сонцем горить
Нам на наших повстанських знаменах,
Лиш для неї клялися до смерті ми жить
І з дляків цих ніколи не звернем!

Ще відплатим катам, ще по рідних степах
Із піснями пройдем бойовими!
Не розбійники ми, хоч живем по лісах
Ми повстанці - сини України!

---oOo---

З М І С Т

стр.

1.	Бійці і командири УПА.....	2
2.	В п'яти роковини боротьби УПА.....	5
3.	Гимн Безсмертної Батави.....	12
4.	Відзначення.....	13
5.	Дорога до своїх.....	15
6.	Після маршу заснув.....	23
7.	Наступ на місто Камінь Коширський.....	24
8.	"Лови" на німеків.....	29
9.	Геройська смерть к-ра Пугача.....	32
10.	Ну і що ж, як прийдеться умерти....	34
11.	Чорний міст.....	35
12.	Сотник Яотруб.....	36
13.	Засідка.....	38
14.	Газ в кривці.....	39
15.	Чи вам відомо, що то є повстанці?.....	43
16.	Рейдом через Львів.....	43
17.	Гідно вшанували річницю Базару.....	50
18.	Бій в Горожанні Великій.....	51
19.	Мертві сорому не знають /Звіт/.....	54
20.	Пісня повстанців.....	56